

et leven van
ik te beschrij-
vrienden van
zame stukken
tegenstand-
DER GROE-
LLIGEN — in
nis te stellen
van dit blad.

iteit.

st, ondervindt
ld het sociale
meer op den
er tijden zijn
oor zijn revo-
om een buit
gelukt, bewijst
eer openbaar
se tegenover
od hen met
Moge nu al
chten aan te
nd brengen —
d, dat waarlijk
t Woord van
at Woord ge-
teit heeft ook
(heerlijke roe-
), dat de Heere
ge willen ge-
sare beginne-
aar arbeid, in
den verbreed,
it onze hoog-
recht te heb-
f. Kuyper, in
in de kerk te
ste levenswen-
den. Wij ver-
dezen zegen,
ze belijft te

eer C. Hoek,
n het leeraars-
Schietens en
het getal van
Heere stelde
aan zijn Woord
en zegen!
W. HOVY.

J. W. Klaar-
oor Da. J. H.
Gapinge f.9;
charnegoutum
en uit Ermelo
Ned. Ger. en
n samenkomst
Velsen f.5.64;
idem te Har-
door den heer
recht van H.

g ingekomen:
te Anjum f.5;
te Hilversum
vereening te
n. door mevr.
van M. v. Z.
M. verkochte
sten lezen van
15.60; door R.
adja f.55.55;
van E. K. K.
tebus van Ds.

r f.1.
ersvereening
B. van Dijken

ingmeester.

dam.

UR.

ir Vereening
aar disponeert.

L. ARNDT,
DET, J. P.
E. LIEFDE,
C. RIJLE,
J. WEBB,
e schrijvers

verken:

ef.

f.240.

leven.

le van f.130.

Met 12

f.250.

f.620

oor f.5.— aan

en treedt

TERDAM.

De Heraut

VAN DE

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatblad N°. 124).

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden artikelen en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE, Abonnementen en Advertentie van de ADMINISTRATIE van De Heraut, Amsterdam.
Inzendingen die later dan Donderdag 's namiddags te 12 ure worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 8 Februari 1891. N°. 685.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f.1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent.
Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaars, Postdirectoren enz. en aan het Bureau te Amsterdam.
Advertentie: van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elken regel meer 15 Cent.
Aanvragen en vernieling van liefdegaven en Verlagen van Vereenigingen 10 Ct. per regel.

Van de Mis

ZONDAGSOPDEDELING XXX.

Want met ééne offerande heeft hij in eeuwigheid gemaakt degenen, die geheiligd worden.
Hebr. 10: 14.

II.

Om helder in te zien, wat de Roomsche, Grieksche en andere kerken met de Mis bedoelen, moet men scherp onderscheiden tusschen het heilig Avondmaal en de Offerande. Hoe nauw toch de Mis met het Sacrament des heiligen Avondmaals verbonden zij, toch draagt de Mis een geheel ander en metterdaad zelfstandig karakter.

Dit gevoelt men het best bij een vergelijking tusschen de Luthersche en Roomsche kerken. De Luthersche kerk leert zoowel als de Roomsche, dat in het Sacrament des heiligen Avondmaals het lichaam en bloed des Heeren daadwerkelijk aanwezig is; zoodat, volgens beide kerken elk persoon die den gewijden ouwel ontvangt, door dien ouwel met zijn mond te eten, op geheel uitwendige wijze het lichaam en bloed des Heeren in zijn eigen lichaam opneemt. Al verschillen de Luthersche en Roomsche kerken dus ook nog zoezeker in het antwoord op de vraag, hoe het lichaam en bloed des Heeren in den gewijden ouwel aanwezig is, toch belijden ze beide, dat deze aanwezigheid metterdaad bestaat, en dat alsoo Christus in het Avondmaal met den mond genoten wordt.

Doch daarom heeft de Luthersche kerk nog volstrekt geen Mis, en ware het omgekeerd zeer wel denkbaar, dat de Roomsche kerk aan haar belijdenis van de Communie vasthield, zonder daarom de offerande van de Mis daaraan toe te voegen.

Men houde dus wel in het oog, dat de Roomsche kerk, evenals wij, het Sacrament van het heilig Avondmaal heeft, en bovendien nog de Mis daaraan toevoegt, als een plechtigheid van een geheel ander karakter. Want wel weten we, dat Communie en Mis door de Roomsche dogmatici onder den éénaam van het Sacramentum Eucharistiae worden samengevat; maar toch maken beide ook op hen zo geheel verschillende indruk, dat velen hunner achtereenvolgens handelen, eerst van de Eucharistie als Sacrament, en dan van de Eucharistie als Offerande. Slechts ligt de éénheid van Communie en Mis hierin, dat beide uitgaan van de onderstelling, dat het brood en de wijn door de zegenspreuk van den priester veranderd worden in het lichaam en bloed des Heeren.

Feitelijk rust dan ook de Mis op drie onderscheidene leerstukken. Het eerste is dat Christus onze Heiland, hoewel ten hemel geaven en zittende ter rechterhand Gods, nochtans in brood en wijn, zoodra de sacramentele woorden hierover zijn uitgesproken, aanwezig is. Het tweede is, dat deze aanwezigheid van Christus in brood en wijn tot stand komt door de Transsubstantiatie, zoodat het brood geen brood en de wijn geen wijn meer is, maar dat, onder den schijn van brood en wijn, de substantie, die men in de hand of in den kelk heeft, niet anders is dan de substantie van het lichaam en bloed des Heeren. En het derde leerstuk, van de beide voorgaande onderscheiden, is, dat Christus, alsoo in den

vorm van brood en wijn, op het altaar aanwezig zijnde, zichzelf Gode als een offerande aanbiedt. De beide eerste leerstukken zijn dus aan Communie en Mis gemeen, maar het derde of laatste slaat alleen op de Mis. Ook bij de Communie of het heilig Avondmaal onderstelt en belijdt de Roomsche kerk, dat Christus onder den vorm van brood en wijn daadwerkelijk aanwezig is, en evenzo dat brood en wijn opgehouden brood en wijn te zijn en alsoo overgingen in het lichaam en bloed des Heeren. Maar wanneer nu dit aldus van substantie veranderde brood in de Communie gebruikt wordt, zoe eigent de Avondmaalsganger zich dit doormondeling eten toe; juist zooals de Luthersche kerk het leert, ook al verklaart deze de aanwezigheid van Christus in de teekenen op eenigszins andere wijze. Maar in de Mis geschiedt heel iets anders. In de Mis wordt brood en wijn niet door de leden der kerk noch zelfs door den priester genoten. Neen de eigenlijke Mis bestaat uitsluitend in de onbloedige offerande, waarmede de Christus, in brood en wijn aanwezig zijnde, zichzelf op het altaar Gode offert.

Desaetlemin pleegt men beide saamvoegend, van Roomsche zijde de Eucharistie te omschrijven als een „offerande van het Nieuwe Verbond, die werkelijk en substantieel in zich besluit, onder de teekenen van brood en wijn, zoo het lichaam en bloed als de ziel en de Godheid van onzen Heere Jezus Christus, die dit Sacrament heeft ingesteld tot een voedsel voor onze zielen.“ Dienovereenkomstig heeft het Concilie van Trente in haar 13e zitting, het oordeel der verdoemenis uitgesproken over een iegelijk, die „ontkent, dat het Sacrament der zeer heilige Eucharistie waarlijk, wezenlijk en werkelijk het lichaam en het bloed, met de ziel en de Godheid onzes Heeren Jezus Christus, en alzoo den geheelen Christus, in zich besluit, en voorwerpt, dat hij in brood en wijn slechts als een teeken, een figuur of een kracht aanwezig zou zijn.“

Voor twijfel of onzekerheid is hier dus geen de minste plaats. Uitdrukkelijk togt het Concilie van Trente in hoofdstuk één van de 13e sessie: „Allereerst leert deze heilige Synode, en belijdt openlijk en eenvoudiglijk, dat bij het eervwaardig Sacrament der heilige Eucharistie, na de wijding van brood en wijn, onze Heere Jezus Christus, als waarachtig God en waarachtig mensch, waarlijk, werkelijk en wezenlijk in de gedaante van deze tastbare elementen besloten is. Immers het strijdt niet, dat onze Zaligmaker aldoor in den hemel aan de rechterhand des Vaders zit naar zijn natuurlijke bestaanswijze, en dat hij niettemin gelijktijdig op tal van andere plaatsen aanwezig zij op Sacramentele wijze; en dat wel op zulk een manier als wij wel nauwelijks in woorden kunnen uitdrukken, maar die we toch, als bij God mogelijk, door het geloof met ons denken kunnen nagaan en standvastiglijk moeten gelooven.“

De bedoeling is dus wel wezenlijk, dat brood en wijn, zoodra de zegenspreuk is uitgesproken, verdwijnen, en niet meer zijn, ophouden te bestaan, en alsnu zijn overgegaan in den wezenlijken Christus. Ook dit togt sprak het Concilie van Trente zoe sterk mogelijk uit tegenover de Lutheranen, die ook hunnerzijds wel beleden dat Christus in, bij en onder brood en wijn aanwe-

zig was, maar niettemin vasthielden, dat, zoo na als voor de zegenspreuk, hetgeen op den schotel lag brood was en bleef, en hetgeen zich in den kelk bevond wijn bleef. Tegenover deze Luthersche voorstelling narelijk sprak het Concilie van Trente het anathema, d. i. het doemvonnis, uit over „een iegelijk die beweerde, dat, in het heilig Sacrament der Eucharistie, de substantie van het brood en van den wijn te samen met het lichaam en bloed van onzen Heere Jezus Christus aanwezig bleef, en alzoo loochende die wonderbare en aanbiddelijke verandering van heel de substantie van het brood in het lichaam, en van heel de substantie van den wijn in het bloed van Jezus Christus; welke verandering de Katholieke kerk bestempelt met den zeer eigenaardigen naam van Transsubstantiatie.“

Doch ook hiermee is nog niet genoeg bepaald. Het mocht toch niet zoe worden voorgesteld, alsof het brood alleen in zijn lichaam en de wijn alleen in zijn bloed overging, met dit gevolg, dat alleen het brood zijn lichaam bevatte en alleen de wijn zijn bloed. Neen, de banvloek, het anathema, het doemvonnis ging ook uit over een iegelijk die loochende, dat in het heilig Sacrament van de Eucharistie Jezus Christus in elk der beide teekenen, en zelfs in elk deel der beide teekenen begrepen was, zoodra de scheiding tot stand was gekomen. In den ouwel dus heel de Christus, en in den kelk heel de Christus; en dat niet alleen, maar ook heel de Christus in elk stukke van den ouwel en heel de Christus in elken dropel van den beker. „Dit togt, zegt het Concilie van Trente, is altijd het geloof der kerke Gods geweest, dat terstond na de zegenspreuk, het ware lichaam en het ware bloed van onzen Heere Jezus Christus aanwezig zijn onder de gedaante van brood en wijn, en dat te samen met zijn ziel en zijn Godheid, en zulk door de kracht der woorden; maar het lichaam onder de gedaante van den wijn en het bloed onder de gedaante van het brood, en de ziel onder beide, krachtens die natuurlijke en verzellende (concomitans) gemeenschap, waardoor de verschillende deelen van onzen Heere Jezus Christus, die uit de dooden is opgewekt, om nooit weer te sterven, onder elkander verbonden zijn; en de Godheid ter oorzake van haar hypostatische vereening met zijn lichaam en zijn ziel. Daarom is het juist, te zeggen, dat een der beide elementen evenveel in zich bevat als beide saam; want Jezus Christus is naar zijn geheelheid aanwezig onder de gedaante van het brood en onder elk stukke er van; en evenzo in zijn geheelheid aanwezig onder de gedaante van den wijn, en onder elk deeltje van den wijn.“

Hieruit nu vloeide nog een andere belijdenis voort. Wierd feitelijk door de zegenspreuk brood en wijn in den werkelijken Christus veranderd, dan kon deze Christus niet weer brood en wijn worden. Zoo moest dus wel beleden worden, dat brood en wijn, waarover eenmaal de zegenspreuk was uitgegaan, niet enkel op dat oogenblik de wezenlijke Christus was, maar dat ook bleef. Zoodra dus de priester de zegenspreuk der consecratie over den ouwel en den wijn heeft uitgesproken, is de verandering tot stand gekomen. Van dat oogenblik af schijnt er nog wel brood te liggen en wijn in den beker te tintelen,

maar feitelijk is dat niet zoo. Wat daar op het altaar ligt of in den kelk staat is Christus Jezus zelf, naar lichaam en ziel en evenzo naar zijn Godheid. Al komt ge dus uren daarna, om de Communie te gebruiken, zoe behoefte er niets meer te gebeuren. De Christus ligt daar onder den schijn van brood en wijn. Men behoefte u dien Christus slechts te reiken, en gij kunt hem in u opnemen. Deswege sprak het Concilie van Trente dan ook den banvloek uit over een iegelijk die staande hield, „dat het lichaam en bloed des Heeren in de elementen niet terstond na de consecratie aanwezig was, maar alleen tijdens men het gebruikte, en dus niet van te voren, noch daarna; en alzoo loochende dat het ware lichaam des Heeren in den ouwel of in een stukke van den ouwel, dat na de Communie overbleef, nog aanwezig zou zijn.“

Na de zegenspreuk was er dus geen brood of wijn meer; al leek dit zoo. Feitelijk was er niets dan de Christus, en wel die Christus geheel, gelijk hij beide naar zijn Goddelijke en menselijke natuur in den hemel aan de rechterhand des Vaders verhoogd is. En hieruit nu vloeide ten slotte het laatste stuk der Roomsche belijdenis voort: dat derhalve de Christus in de hostie moet worden aangebeden, en wel aangebeden met die volle aanbidding, die het schepsel schuldig is aan zijn God. Tot die uiterste consequentie moest men wel komen. Immers was het waar, dat hetgeen brood en wijn was, maar nu ophield dit te zijn, omgezet, veranderd en overgegaan wierd in den geheelen Christus, zoodat de Christus als God en mensch daaronder aanwezig is, dan moet men aan dezen Christus wel al diezelfde hulde brengen, die men ook toebrengt aan den verheerlijkten Middelaar op den troon. Niet naar zijn menselijke, maar wel naar zijn Goddelijke natuur moet de Christus worden aangebeden. Is hij dus ook naar zijn Godheid in brood en wijn aanwezig, dan is daar God; en waar God is en zich openbaart, is het onze schuldige plicht, dat we Hem aanbidden zullen. Rome legt er daarom nadruk op, dat de aanbidding die we den Christus schuldig zijn in het Sacrament des Avondmaals, niet die mindere vereering is, die aan de engelen en heiligen toekomt, en die ze Dulia noemt; maar dat wel waarlijk aan den Christus in de hostie toekomt die volle vereering of aanbidding, die alleen Gode mag worden toegebracht en die ze bestempelt met den naam van Latria.

In dien zin sprak dan ook het Concilie van Trente zich in zijn 13e sessie over dit punt aldus uit: „Zoe iemand zegt, dat in het heilig Sacrament van de Eucharistie, Jezus Christus, Gods eeniggeboren Zoon, niet moet worden aangebeden, met wezenlijke Latria, ook op uitwendige wijze; en dat men hem, bijgevolg, niet moet vereeren met een afzonderlijk Sacramentsfeest, hem niet in processie moet uitdragen, en dat men hem niet in het publiek moet uitstellen, om door het volk te worden aangebeden, of dat zij die hem aldus aanbidden afgoderij plegen, die zij vervloekt.“ De intentie is dus niet om het brood te aanbidden, maar om hetgeen brood was, en nu de Christus geworden is, te aanbidden met die hulde der aanbidding die aan den Christus, omdat hij God is, toekomt.

Tot zooverre nu is deze belijdenis eigen zoowel aan het eigenlijke Sacrament der Communie, als aan de Mis; maar van dit punt af, gaan Sacrament en Mis uiteen. Bij de Communie toch wordt nu de Christus in Christus veranderde ouwel door de geloovigen genoten, en door dezen ouwel of een stukke er van in zich op te nemen, eigenzen ze zich niet een stuk brood, maar den wezenlijken Christus toe, die alsnu in hen de geestelijke vrucht van het Sacrament uitwerkt.

Maar iets heel anders is de Mis. Ook in de Mis toch wordt wel diezelfde hostie gebezigd; maar er wordt een geheel ander gebruik van gemaakt. In de Mis toch wordt deze ouwel niet gegeten, en deze wijn niet gedronken, maar is het de Christus zelf, die zijn offerande volbrengt en herhaalt. Wel wordt dan daarna de hostie toch genuttigd en de wijn gedronken, maar dat is de Communie, en niet de eigenlijke Mis. De eigenlijke Mis is de offerande, en deze offerande bestaat niet daarin dat de priester den ouwel eet of den kelk drinkt, maar is afgeleiden en voleind zoodra de zegenspreuk is uitgesproken, en dus brood en wijn in den Christus veranderd zijn. Dan toch, zoe leert de Roomsche kerk, is het de Christus zelf, die er zich toe leent, om in dien vorm van hostie of offerande op het altaar te liggen, en door daar te liggen, als zoodanig, zich Gode tot een offerande stelt. Want wel is het de priester, die hierbij dienst verricht, en zonder wiens hulp het offer in de Mis niet tot stand zou kunnen komen, maar toch is de eigenlijke bedoeling, dat Christus zelf als altoos levende hoopghepriester zichzelf offert; dat hij priester en offerande tegelijk is, en dat de priester slechts als medeoofferant met Christus deze offerande tot stand brengt.

Gelijk de Christus zich eenmaal op het altaar des kruises in bloedige offerande Gode geofferd heeft, zoe is hij nu aanwezig in de Goddelijke offerande van de Mis en wordt Gode geofferd op een onbloedige manier. Dit wordt dan gestaakt met een beroep op Melchizedek; daar immers Melchizedek „priester is in eeuwigheid“, en zoe, zegt men, is het nu de Christus die, van eeuw tot eeuw zijn eigen offerande bedienende, zich de ware Melchizedek betooft te zijn.

De zaak is dan deze, dat de priester, als daartoe door Christus geordend en gemachtigd, brood en wijn op het altaar brengt, en alsnu twee dingen doet: ten eerste brood en wijn door de consecratie omzet in den wezenlijken Christus; en ten tweede door brood en wijn, d. i. zijn lichaam en zijn bloed van één te scheiden, hem doodt op mystieke wijze. Is dus de zegenspreuk uitgesproken, zoe ligt daar de Christus; en zijn brood en wijn van één gescheiden, zoe is deze aldaar liggende Christus op mystieke wijze gedood. En dit nu, dat de wezenlijke Christus, daar op sacramentele wijze, als mystiek en dood voor God ligt, dat is zijn offerande, een offerande waartoe hij zichzelf leent; en waarbij hij zichzelf eerst aan zijn kerk geeft, opdat zijn kerk alsoo in staat zou zijn, alsnu met deze uitnemendste aller offeranden voor het aangezicht van haar God te verschijnen.

Hoofdzak is en blijft hier dus het begrip van offerande. Onder welken vorm zich ook de religie onder de volken voordoe, altoos vindt ge de offerande als haar

SIMON HERMANZ.

Hij was niet een der weinige edelen, die den Heere toebehooren, onze Simon Hermansz, de zoon van Vincent, geboren te Douvrin bij Brussel, eenvoudig kleermaker, moest hij met handenarbeid zijn brood eten. Hij was echter ook een koningskind, omdat hem de oogen geopend waren voor de waarheid Gods. Doch de menschen wisten het niet, zoodat hij eenigen tijd als ketter verborgen bleef; wat te gemakkelijker kon, omdat weinigen acht sloegen op hetgeen hij tegen de Roomsche kerk zeide. Doch eens werd ten dezer uitingen overgebracht. Binnen weinige tijds was hij gevangen genomen. Nadat de getuigen op het stadhuis in Hermansz tegenwoordigheid ondervraagd waren en uit dit verhoor gebleken was, dat hij werkelijk eene uitdrukking als de bedoelde gebruikt had, was zijn vonnis geveld. Het luide: onthoofd worden, waarop hem zijn hoofd van het hoofd genomen werd. Daar het echter niet zoe spoedig zou uitgevoerd worden, ontving hij bezoek van eenige Barvoetervrommen, die hem tot biechten wilden overhalen. Bij deze gesprekken bleek den geestelijken echter, dat Hermansz veel grooter ketter was dan zij dachten. Toen de rechters dit vernamen, zonden zij hem zijn hoofd terug als een bewijs, dat zij het uitgesproken vonnis wilden instellen en een nieuw rechtsgeeding tegen hem beginnen. Dien tijd maakte de martelaar zich ten nutte, niet alleen om orde op zijne zaken te stellen, maar ook om zijne vrienden, die hem bezochten, te versterken en te troosten. De martelingen, die hem aangedaan werden, trok hij zich in het geheel niet aan. Drie dagen later werd er een ander vonnis over hem uitgesproken; hij moest levend verbrand worden. Den 28en Juni 1561 stierf de martelaar te Rijssel.

JAN DE LANNY.

Niet ver van het stadje Renay ligt het plaatsje Dumeau. Daar werd Jan de Lannoy geboren. Hij was een belangrijke, waarom men hem vaak Jan den Behanger noemde. Van afkomst was hij een Fransman, die zich te Doornik vestigde en daar een herberg hield. Hij gaf er echter meer dan aardch brood aan den reiziger, hij hield ook geheime vergaderingen, waarheen velen uit zijne woonplaats en het omliggende land samenkwamen. Ook zijn wandel was velen ten spiegel, zoodat hij in achtung was bij degenen, die hem kenden, maar vooral bij de geloovigen. Ofschoon de belijders des Heeren eenigen tijd met rust gelaten werden, kondigde De Lannoy aan, dat de vervolging niet zou uitblijven. Toch wist hij eenige jonge lieden, die zich door eenen ijver zonder verstand lieten vervoeren, om de tegenstanders te prikkelen, te matigen. Kindelijk kwam de voorzeggende des martelaars uit. De voorstanders der hervorming werden stouter en hielden op de straten hunne samenkomsten, waarbij zij psalmen zongen. Het vuur der vervolging brak uit en De Lannoy was een der eersten die gegrepen werd. Men vond in zijn huis verscheidene baten ketterische boeken, die later verbrand werden. Het huis van de weduwe Derasse-Ducorron, herbergierster in de rue des Corriers, waar De Lannoy de eerste preek gehouden had, werd met den grond gelijk gemaakt en zij zelve veroordeeld om verping te vragen. De Lannoy werd veroordeeld om verbrand te worden, terwijl zijne besittingen verbeurd verklaard werden. Hij stierf in den jare 1560.

JAN DE BOSSCHERE.

Als De Lannoy was De Bosschere, een Brusselaar van geboorte, een behanger. Nadat de Heere hem de oogen had geopend en met de waarheid bekend gemaakt, was

hij in de kennis van de Heilige Schrift zeer toegewogen. Geen wonder, dat de Vlaamsche kerk van Antwerpen, waar hij toen woonde, hem riep tot de bediening van een kerkelijk ambt. Hij werd diaken. Als zoodanig toonde hij grooten ijver om de waarheid te onderwijzen aan de onkundigen en de tegensprekers en ketteren te weerstaan. Maar de satan kon dit niet dragen. Lagen werden gelegd tegen De Bosschere en in November 1560 werd hij met zijne vrouw gevangen genomen en in den kerker gesloten. Daar werd hij door priesters en monniken bezocht en bestreden in zijne belijdenis. Maar hij bleef zich aan Gods Woord houden.

Den 28sten Februari verscheen hij voor de laatste maal voor de vierschaar. Hij wist wat hem wachtte. Toch aarzelde hij niet vrijmoedig belijdenis van zijn geloof af te leggen en de heeren rechters te vermanen. Iedereen was verbaasd over zooveel ijver en welsprekendheid. Desniettemin werd het vonnis des doods over hem uitgesproken. Op weg naar de gevangenis wees hij het volk op den Heere en zijn Woord en riep eenige broeders, die hij daar zag, toe: „Lieve broeders, vat moed!“ Daar de broeders vermoedden, dat men den martelaar in het geheim zou doodden uit vrees voor oproer onder het volk, slopen zij tot dicht bij den kerker, waar De Bosschere teruggeleid was. Hun vermoeden bleek waarheid. Op gruwelijke wijze werd de martelaar in de gevangenis in een kuip met water gesmoord. Ten minste men beproefde dit, maar toen het niet spoedig genoeg ging, werd hij doorstoken door den beul. Een een twintig jaren was hij oud, toen hij den 1sten Maart 1561 om den naam des Heeren den marteldood stierf.

DE GAAY PORTMAN.